

Пенсионното осигуряване в Европа

В ИСПАНИЯ ПРАВО НА ПЕНСИЯ ЗА СТАРОСТ, ИНВАЛИДНОСТ И СОЦИАЛНА ИМАТ ДОРИ ЕМИГРАНТИТЕ

● Съществуват и извънредни пенсии при терористични актове

Пенсионноосигурителната система в Испания е изградена на три нива: задължително (минималното ниво, което гарантира на всички граждани достатъчна защита в случаи на необходимост), допълнително и доброволно.

Общественият задължителен и осигурителен режим обхваща осигуряване на основно ниво и на професионално, допълнително, с ограничен обхват, тъй като се отнася само до трудоспособното население.

Защитната дейност на испанската система за социално осигуряване се обединява, тръгвайки от един модул на цялостна и универсална защита, която включва здравната и фармацевтичната помощ, семейната защита, социалните служби и в определени случаи паричната помощ при безработица. До този вид протекция имат достъп всички граждани, при еднакви условия, независимо от това дали са реализирали или не вноски в Системата за социално осигуряване. Пенсии от допълнителните схеми за осигуряване, както и пенсията за старост, се актуализират в началото на всяка година в зависимост от съответния потребителско-ценови индекс, предвиден за съответната година.

ВИДОВЕТЕ ПЕНСИИ СА ОТ ЗАДЪЛЖИТЕЛНО И ОТ ДОБРОВОЛНО НИВО

Пенсии от задължителното ниво имат всички граждани, като право на пенсия за старост и инвалидност имат дори и когато не са реализирали вноски или нямат достатъчно осигурителни периоди за получаване на обезщетения от задължителното осигуряване. Тук се отнасят и социалните пенсии на испанските емигранти.

Условията за получаване на пенсия за инвалидност са хората да са на възраст: от 18 до 65 години; да са с легално пребиваване в Испания за период не по-малък от 5 години, като 2 от тях преди датата на подаване на молбата. Степента на инвалидност или хронична болест да е над 65%. Другото условие е липса на доходи или на достатъчно финансови приходи.

Условията за получаване на пенсия за старост пък са лицата да са с навършени 65 години; законно пребиваване в страната за период не по-малък от 10 години във възрастовата граница между 16- и 65-годишна възраст и 2-годишен непрекъснат престой в страната непосредствено преди подаване на молбата за пенсиониране; липса на доходи или на достатъчно финансови приходи - както е при пенсията за инвалидност.

Размерът на пенсията за старост е равен на сумата, получавана при инвалидност за 65% загубена работоспособност.

Съществуват и социални пенсии за старост.

Чрез допълнителното (професионално) осигуряване държавата гарантира на лицата адекватна защита при рискове и законно дефинирани ситуации, базирана на реализираната професионална заетост и с оглед на членовете на семейството, за които се грижи.

Персоналният обхват на допълнителните обезщетения от Системата за социално осигуряване включва испанските граждани с постоянно местожителство и чуждите граждани, легално пребиваващи на испанска територия, независимо от техния пол, гражданско състояние и професия, в случаите когато упражняват трудовата си дейност на територията на страната.

Съществуват следните режими за осигуряване:

- **общ режим** - той е основното ядро на системата и включва главно работещите за чужда сметка в различните отрасли на икономиката, навършили 16-годишна възраст;

- **специален земеделски режим** - включва земеделските работници, извършващи дейност за чужда сметка (над 16-годишна възраст), както и работещите за собствена сметка (над 18-годишна възраст), собственици на

малки земеделски стопанства;

- **специален режим за работещите във флота;**

- **специален режим за работещи за собствена сметка и за самоосигуряващи се** - включват се предимно работници от индустрията и обслужващата сфера, които с личен труд и средства осъществяват без сключен трудов договор икономическа дейност с цел получаване на доходи. Тук са включени и земеделските стопани, работещи за собствена сметка, които са реализирали определени добиви;

- **специален режим за работещите по домовете;**

- **специален режим за отрасъла на въгледобива.**

ПЕНСИИ ПРИ НЕРАБОТОСПОСОБНОСТ:

□ **За пълна трайно загубена работоспособност** - 55% от регулиращата основа за временна работоспособност. Когато правоимащото лице навърши 65-годишна възраст, пенсията преминава в пенсия за старост, но това не предполага промяна на обезщетението, което ще се получава;

□ **За абсолютно трайно загубена работоспособност** - 100% от регулиращата основа;

□ **За пълна инвалидност** - 150% от регулиращата основа.

Вдовишка пенсия имат право да получават преживелите съпрузи и в определени случаи - преживелите бивши съпрузи.

Пенсията е в размер на 46% от регулиращата основа. Когато доходите на пенсионера не превишават определена сума, пенсията е 50% от доходите, а при определени семейни задължения е 70% от регулиращата основа.

- **При смърт на работник поради общи рискове** (общо заболяване или нетрудова злополука) размерът се получава, като се раздели на 28 сумата от осигурителните вноски за 24 месеца, избрани за периода от 7 години преди датата на смъртта или в определени случаи, от датата на прекратяване на задължителното осигуряване. При професионални рискове се разделя на 12 реалното възнаграждение

на работника за една година, прибавяйки неперодиичните плащания и възнаграждения.

- **При смърт на пенсионер** регулиращата основа ще бъде същата както използваната при пенсията за старост или за трайно загубена работоспособност на починалия. Към регулиращата основа се прибавят съответните преоценки за вдовишка пенсия./1012

СИРАШКА ПЕНСИЯ ИМАТ ПРАВО ДА ПОЛУЧАВАТ

✓ **Децата на починалия, ненавършили 18-годишна възраст или над тази възраст, когато са с намалена работоспособност в процент, определен като трайно загубена работоспособност или пълна инвалидност;**

✓ **Когато детето на починалия не извършва заплатена трудова дейност, както и когато извършва, но годишният доход, който получава, е по-малък от 75% от установения размер на минималната работна заплата, при условие че не е навършило 22-годишна възраст и двамата родители са починали;**

✓ **Децата на преживелия съпруг, приети в брак, сключен най-малко 2 години преди смъртта, ако са били издържани от осигуреното лице и нямат право на друг вид пенсия, нито роднини, задължени да полагат грижи за тях.**

ПЕНСИЯ ИЛИ ВРЕМЕННА ПОМОЩ В ПОЛЗА НА РОДНИНИ

Правоимащите лица на този вид пенсия са: майка, баба, вдовица, баща, дядо; внуци и братя и сестри, които са пълни сираци и не са навършили 18 г. или са с определен процент намалена работоспособност; деца, самотни хора, вдовци, разделени или разведени над 45 г., които са се грижили за осигурения. Пенсията е в размер на 20% от същата регулираща основа, която се използва за изчисляване на вдовишката пенсия.

Специфично фиксирано обезщетение за нанесени вреди: Отпуска се на съпруга/та, децата и родителите, когато смъртта на осигурения се дължи на трудова злополука или професионална болест. Изчислява се на базата на регулиращата основа при трудова злополука и професионално заболяване.

В Испания има извънредни пенсии при терористични актове **Инвалиди или семейства на загинали при терористичен акт имат право на извънредни пенсии за инвалидност или на наследствени пенсии. За да се породи право на този вид пенсия от системата за социално осигуряване, е необхо-**

димо, лицата, жертви на терористичен акт: да са правили вноски в социалното осигуряване; да са прекратили дейността си (или не) в един от режимите на системата. Размерът на тези пенсии се изчислява както при пенсията за инвалидност и наследствените пенсии поради трудова злополука. Равен е на 200% от сумата за прилагане на съответния за регулиращата основа процент в зависимост от обезщетението, за което става въпрос, като не може да бъде по-малък от трикратния размер на минималната работна заплата.

В случаите на по-ранно пенсиониране при навършване на 61-годишна възраст размерът на пенсията ще се намали с от 6% до 8% за всяка една година, която липсва на работника до навършване на 65 години, и в зависимост от придобития осигурителен стаж, по следния начин:

- с 30 години осигурителен стаж: 8% (намаляване за всяка година);
- между 31 и 34 години осигурителен стаж: 7,5%;
- между 35 и 37 години осигурителен стаж: 7%;
- между 38 и 39 години осигурителен стаж: 6,5%;
- с 40 години и повече осигурителен стаж: 6%.

Доброволното ниво в социалноосигурителния модел има свободен обхват. С него се допълва минималното и задължително ниво, което гарантира на всички граждани достатъчна защита в случаи на необходимост.

Финансирането на това доброволно ниво се извършва посредством квоти за социално обезпечение и застрахователни премии от доброволни социални вноски, подчинени на правилата за осигурителна реципрочност и синалгаматика.

Що се отнася до въпроса за пенсионните фондове, от 1987 г. в испанското законодателство не съществува определена регулираща ност.

Законът за регулиране на пенсионното планиране и фондове се опитва да създаде един нов механизъм, който ще се добави към вече съществуващите, допълвайки мрежата от организации, които изпълняват същите или подобни задачи или най-малкото имат същото поле на действие. Пенсионните фондове се оформят като институции за свободна и доброволна предварителна защита, които дават право на лицата, в чиято полза са създадени, да получават ренти или капитали при пенсиониране, вдовство, сирачество или инвалидност. Пенсионните партии, управлявани от тези фондове, се основават преди всичко на оперативния метод за капитализиране, като периодичните вноски и съответните им дивиденди се натрупват до образуването на резерви, достатъчни за пораздането на предвидените в плана обезщетения.

Финансиращите системи, използвани за покриване на разходите по защитната дейност на социалното осигуряване, се изразяват преди всичко в капитализация и разпределение.

Испанското социално осигуряване

прибягва до системата за разпределение, предполагаща непосредственото или в кратки срокове разпределяне на вноските и основните постъпления, които породи липсата на време за капитализиране, се превръщат в обезщетения, изплащани на правоимащите лица. Тази система се основава на принципа на финансовата солидарност. При определени случаи, отнасящи се до професионални заболявания, е предвидена финансовата система за капитализиране на пенсията за трайно загубена работоспособност или смърт.

Финансовата система за разпределение на испанското социално осигуряване е от смесен тип, тъй като използва и двата съществуващи начина за извличане на средства, за да се справи със системата за социална защита: посредством събираемостта - вноски, лихви, санкции и др. и чрез основния данък. Ако има излишък от социалните вноски и разходите по задължителните обезщетения, то той се пренасочва за образуването на резервен фонд, който цели обслужването на бъдещи нужди на системата.

Задължени да внасят осигурителни вноски в общия режим са както работниците, така и техните работодатели. Изцяло за сметка на работодателите обаче са осигурителните вноски за покриване на рисковете за трудова злополука и професионални заболявания. Те са отговорни и за осъществяването на задължителното осигуряване в неговата цялост, за внасянето както на осигурителните вноски, които са за тяхна сметка, така и на тези за сметка на работниците.

Общата сума на вноската има два елемента: основа на вноската и вида или процента, който трябва да се прибави към нея, и варира според рисковете и режимите. Основата на вноската в Общия режим за всички обхващани рискове представлява общата сума на възнаграждението, независимо от неговата форма или наименование, на което има право работникът или което реално получава. Въпреки че възнаграждението на работника е базата за определяне на облагаемата основа, към която се прибавя видът или процентът, за да се достигне до вноската,

законодателството предвижда **да минимална и максимална стойност на осигурителния доход.**

Законоустановеният минимум е действащата към всеки един момент обща сума на минималното за страната възнаграждение, увеличено с 1/6. Въпреки това за работниците от професионални категории с големи възнаграждения се установяват 11 групи осигурителни доходи, където се включват различните професионални категории и за всяка група се определя минимална основа. Максималният осигурителен доход е еднакъв за всички видове

дейности, професионални категории и рискове и се определя всяка година в Закона за държавния бюджет.

Към основната осигурителна вноска се добавят различни проценти за отделните рискове и така се определят различни видове осигурителни вноски за общите рискове, за трудовите злополуки и професионална болест, за безработица, за професионална подготовка, за Фонд защита на възнагражденията и допълнителните плащания и за извънреден труд.